

Турли одамлар билан муомала одоби

18:21 / 14.03.2017 8442

Турли одамлар билан муомала одоби

Турли кишилар билан гўзал тарзда яшашга интилган одобли мусулмон дўстга ҳам, душманга ҳам ўзини хор тутмасдан, уларнинг ҳайбатидан чўчимасдан, кибрдан йироқ бўлган ҳолда, эҳтиром ва тавозеъ ила муомала қиласди. Барча ишларида мўътадил бўлишга ҳаракат қиласди, бир тарафга оғиб кетмайди.

Одобли киши жамоатчилик ичida атрофга алангламайди, ўтирганда типирчиламайди. Бармоқларини бир-бирининг ичига киритмайди, соқолини ва узугини ўйнамайди. Тишларини ковламайди, бармоқларини бурнига тиқмайди. Туфламайди, томоқ ҳам қиравермайди. Юзидан пашшани ҳайдайвермайди. Одамларнинг юзига қараб эснамайди.

Сокинлик билан ўтиради. Шошилмасдан, тартибли ва аниқ гапиради. Сўзловчининг гапига диққат билан қулоқ осади, унинг гапидан ўта ажабланиб кетганини изҳор қилмайди, гапини такрорлашини сўрамайди.

Бемаъни гапларни гапирмайди. Ўзининг боласи, ходими, шеъри каби шахсий нарсаларини мақтамайди.

Кийиниш борасида ясанишга ўч бўлмайди. Шунингдек, ўта паст даражада кийинмайди. Хушбўйлик ишлатишда ҳаддидан ошмайди.

Хожатини чиқаришда ўзини пастга урадиган даражада ўта ялинчоқ бўлмайди. Ҳеч кимни зулмга чорламайди.

Молининг миқдорини бировга билдирамайди. Чунки бошқалар молнинг озлигини билсалар, паст санаашлари, агар кўплигини билсалар, тама қилишлари мумкин.

Кишилар хузуридаги виқори қўполлик, мулойимлиги заифлик даражасига етишига йўл қўймайди. Ўзидан паст даражадагилар билан ҳазиллашмайди. Чунки бу нарса унинг виқорини туширади.

Бирор киши билан тортишиб қолганда виқор билан туроди. Жаҳлни четга суради, шошилмайди. Ҳужжатини яхшилаб ўйлаб олиб, кейин гапиради. Қўлини силташни кўпайтирмайди. Орқасидагиларга қарайвермайди. Тиззалаб ўтирмайди. Аччиғидан тушгандан кейин оҳиста гапиради.

Мансабдор шахс уни ўзига яқин олса, у билан худди найзанинг учидатургандек, эҳтиёткорлик ила муомалада бўлади. У мойил бўлганда иш зиддига айланиб қолиши ҳам мумкинлигини унутмайди. Унга худди ёш болага мулойимлик кўрсатгандек муомалада бўлади. Маъсият аралаштирмасдан, унга ёқадиган гапларни гапиради.

Фақат хурсандчиликларда дўст бўладиганлардан эҳтиёт бўлади. Чунки ундей кишилар душманларнинг душмани бўлади.

Мусулмон киши молини обрўсидан устун қўймайди.

Мажлисга кирганда аввал салом беради ва ўтирганларнинг орасини ёриб ўтмайди. Қаерда бўш жой бўлса, ўша ерга ўтиради. Тавозеъ кўрсатади. Ўтираётиб, ўзига яқин жойдагилар билан алоҳида сўрашади.

Йўл устида ўтирмайди. Агар ўтиришга муҳтоҷ бўлиб қолса, кўзни тийиш, мазлумга, заифга ва фалокатга учраганга ёрдам бериш, адашганга йўл кўрсатиш, саломга алик олиш, тиланчига ато бериш, лозим бўлганда амри маъруф, наҳийи мункар қилиш каби йўл одобини жойига қўяди.

Қиблага ва ўнг тарафига қараб туфламайди, балки чап тарафига ёки оёғи остига туфлайди.

Улуғ ва шарафли кишиларнинг суҳбатида ўтирганда ғийбат ва ёлғондан мутлақо четда бўлади. Сирларни сақлайди. Ҳожатини кўп гапирмайди. Сўзларни танлаб, эҳтиёт бўлиб гапиради. Доимо ҳушёр бўлиб ўтиради.

Оддий одамлар билан ўтирганда уларнинг гапига шўнғиб кетмайди. Уларнинг миш-миш ва уйдирмаларига унчалик эътибор бермайди. Беодоблик билан айтган лафзларига нисбатан ўзини билмаганга солади.

Мазаҳдан эҳтиёт бўлади. Ақлли одамни мазаҳ қилса, ҳиқдига сабаб бўлади. Эсипастни мазаҳ қилса, у билан тенг бўлади. Мазаҳ ҳайбатни кетказади ва юзни шувут қилади. Шунингдек, у ҳиқдга ва дўстлик ҳаловатининг кетишига сабаб бўлади.

Шайх Муҳаммад Содик Муҳаммад Юсуф

(Муқаммал саодат йўли китобидан)